

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 19.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЌИЋ.

Изази за време бављења позоришне друживе у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

МИЛОШ У ЛАТИНИМА.

Слика у једном чину,

од

М П Ш А П Ч А Н И Н А.

(Наставак.)

II. Латин. (Пије.)

А какви су ваши манастири:
Уде хиште, од дрва и кала,
Зазор у њих Бога призивати.

Један српски витез.

Нек' је служба угодна и чиста,
Богомоља — може бит' и скромна.

II. Латин. (Држећи цехар.)

Кад ко нема, мора да је скроман;
Ми имамо, за то е' поносимо.

(Узрујаност међ српском господом.)

Бан.

Мир, господо! Препирке је доста!
Није наше расправљати овде:
Чије ли су цркве големије.

Опат.

Своје хвалит' похвално је дело.
Црква воли да је верни хвале.
А имамо е' чиме и подичит':
Наше цркве у свем Српству нема!

II. Латин.

(Охрабрен, напих, мало љуљајући се, раздражено.)

Погле тамо, војвода Милошу,
То је наша црква Димитрија
Колика је! Ви немате веће.
А лепа је, да је лепше нема
У свем вашем царству пространоме.

Срби, сви (стају на ноге, са жалосним и горким осмехом).

Зар?

(И Латини устају сви.)

Бан (стискавајући).

Мир, господо; беседе је доста!

Милош (вашено одвоји се, па обиђе софру и стане на средци, окренувши се латинској господи.)

Није доста, бане господине!

И мени се језик одрешео,
Ја сам речит кад ми душу такне,
Оштра бодља неправде и ругла.

Слушасмо вас, а сад чујте нашу:
Хвалите нам цркву Димитрију?

Ми штујемо вашу свету цркву,
Нек се у њој божје име слави!

Ал' имамо и ми богомоља,
Царвином беле е' к'о кринови —
Па на што вам да се хвалишете?

Полихроније.

Ви сте мудри, господо Латинска,
Јесте мудри, ал' зборите криво:
Да ви знате наше манастире. . . .

Милош.

Наших славних цара задужбине!

Голубан (са стране, за се).

Какови су и колики су!
Сад ћеш чути латинска господо!

Милош (став на сред дворане, напред, поносишом).

Хвалите се црквом Димитријом?

Та цркава у земљи имамо!

„Да видите лавру Студеничку

„Не далеко од Новог Пазара;

„Да видите Ђурђево Ступове

„Код Дежеве, прастарих дворова, —

„Задужбине цара Симеуна;

„Да видите чудо невиђено,
„Бел' Хилендар, у сред Свете Горе,
„Задужбине Саве светитеља
„И његова оца Симеуна. . . .

Голубан (за се).

Памтићете српску литанију. . . .

Милош.

„Да видите Жичу код Мораве
„И код Ибра више Карановца;
„Сопоћане, Рашци на извору,
„Задужбине светога Стевана,
„Српског краља, првовенчаног;
„Да видите Папраћу велику
„Виш' Зворника, Спречи на извору
„Под високом гором Бороговом,
„Задужбину Вукана жупана;
„Да видите Високе Дечане
„Код Призрена града бијелога,
„Задужбину краља дечанскога;
„Да видите Рачу, „задужбину“

„Код Сокола, у крај воде Дрине;
„Да видите „намастир“ Троношу,
„Код Лознице на рјечи Троноши,
„Задужбину браће Југовића;
„Да видите славну Раваницу
„У Ресави ниже Параћина
„Задужбину нашег господара. . . .
„И остале српске манастире
„Да видите, пак да се дивите:
„Какови су, и колики ли су!“*)
Шта је ваша црква Димитрија?
Та ја ћу је, господо Латинска,
Пребацити мојим буздованом.
(*Ћушање, међу Лашинима сумња.*)

Опат.

Јеси јунак, господског колена,
Ал' да нашу првостону цркву
Ти пребациш? — Ја ти ве верујем.

(Наставиће се.)

*) Види Народне Песме Вука Караџића, свеска II.

Л И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Господар новница.* Позоришна игра у 4 чина и 5 слика, написао Жорж Оне, превео М. Ђ. Глишић. — За Нови Сад првина; приказано 28 јануара о. г.)

Point de noblesse, que dans l'âme! . . .

Тако и јесте! У свету нема рођених племића; међу нама је само племенитих људи. . .

Истина је, да се племенитост може и наследити; нико не сумња, да човек својим врлинама може одвојити и далеко умаћи од других; али све то није искључива привилегија једне врсте људи, једне породице, него је природна баштина целог друштва човечанског. И под ритом бије по где-када племенито и честито срце, а и под најстаријим грбом наћи ће се по некада уља и никоговића. И под сламним кровом може живети врлина и ваљаност, а и у палатама може се излећи нискоост и неваљалство. . . Сви смо ми једнаки; сви смо ми продукат подједнаких природних услова и утицаја, и сва је разлика у томе, шта ће се даље из тих природних основа у нама развити.

„Gott schuf ja aus Erde Ritter und Knecht;
Ein hoher Sinn adelt auch nied'res Geschlecht.“

Ово није ништа ново. То је већ така исти-

на, да је у нашем веку управо не би требало ни доказивати. Он је већ и сам више пута — гдекада баш и громким гласом — изустрио, да су сви људи једнаки; да их ваља ценити само по способности и по правом васпитању, и да им ваља признати и награђивати само праву заслугу.

Па опет, опет! Како смо још далеко од тог идеала, и како смо још неумешни у тој пракси! Како нам још и данас засењује очи празан сјај и блесак; како се још и у нашем добру светина клања изанђалом имену, замрченом и осрамоћеном грбу, и себичном мамону! . . Као да смо осуђени, да у несвести својој признамо и оно, што разборит човек не сме и не може признати; што га управо понижује. Као да смо то наследили од средовечне тмине, па да нам је после прешло у крв, те прети, да ће у нама до века живети.

Али да се ми баш и оразумимо, живеће — ма и у потају — још дуго и дуго нека врста људи, која ће то подржавати; која ће се за то борити. Рођењем и лажним васпитањем изводиће се још вековима они једни створови, који се само тиме хвастају, што су се случајно родили као потомци племенитих и славних људи; који само за то траже признања и поштовања, што

су им га преци заслужили; који само на тај рачун живе, господују, па и греше. То је, наравно, најпростије и најлакше — не стаје никака труда — и за то ће бити још дуго света, који ће се хранити маслом својих прадедова; који ће своје погрешке заклањати туђим врлинама; и који ће се сујетно заносити својом колевком, као што су се оно некад муве хвалиле, да су висока порекла: — да су из ушљувака са стрвине неког арапског хата. . . .

Томе, дакле, ваља лека: и ми из народа и они од соја ваља да се опамете. И нама и њима ваља сваком приликом пред очи изнети, да само рођење и празно име није ништа, и да се само правој врлини, правом племству, правој заслуги ваља клањати. И нама и њима ваља показати, да је врлина и честитост најјача баш онда, кад се сукоби са празним блеском и сјајем; са пустиим предрасудама.

Ту племениту намеру има и Оне. Он је већ у више прилика залазио у бој за то начело, па и овим комадом казује то исто. У „Господару ковница“ изнео је сталешки сукоб у најживљим, па опет благим бојама, и извојевао је победу ономе, који је то доиста заслужио.

Путови, којима Оне овом приликом иде, јесу мало необични, али са свим оправдани. Против свега што није лепо и добро има он само једно оружје — врлину. Против аристократске охолости; против ништаве надутости; против арогантне амбиције; против мржње и презрења; против подлог подилажења; против неоснованог сумничења; против јогунасте уздржљивости, истакао је он само једно — човека на свом месту; човека честита срца и душе, а разборите главе.

А је ли то доста?

Оне нам је доказао да јесте. Дерблеј је карактер, коме сваки мора узмаћи, коме се сваки мора поклонити. Као муж не тражи своја права силом закона, не пузи пред предметом своје љубави, него сузбија своју страст и жртвује сву своју срећу за један идеал, — за част. У томе је тако узвишен, тако сталан и конзеквентан, тако разборит и праведан, да све око њега ницице пада. Две силе као што су урођена и одгојена гордост аристократиње, и страсна љубав прве младости, топе се и нестају испред сјаја Дерблејевог као оно пролетни снег испред зрака сунчаних. Јогунство и стид уклањају се мало помало из срца женина, и праве места поштовању, одушевљењу, па и страсној љубави. Сваким махом, сваком променом напушта Клара по један кутак свог окорелог света, што га је до сада у срцу носила, и отвара га другом — истинитијем и лепшем. Горди нитков војвода Блињи, надувена луда барон Префон, стоје као

пигмеји према диву Дерблеју; неоснована амбиција и сујета Атенајидина савија колена пред таким јунаком; Октав воли и штуче Филипа; маркиза крај њега постала друга; сестра га обожава; радници кличу своме господару; народ хоће да га бира за посланика; — а Филип покрај свега тога миран, трезвен и ходи путем, којим је пошао. Па је ли онда чудо, да су ти вали заплуцули и срце Кларино; је ли онда чудо, ако се мржња и гнушање аристократиње претурила у поштовање; ако се равнодушност женина изметла најпре у саучешће, после у љубомору, па најпосле у страсну љубав. Човек је, дакле, победио све: карактер је свладао предрасуду, глупост, а што још најтеже, — и срце женино.

По овоме се види, да је најнажнија страна овоме комаду психолошки заплет и расплет, и да их је Оне уметнички и природно извео. И ако нам се у први мах чини, да је све некуд необично, и — тако рећи — побрано и неприродно, да, дакле, не ће на нас дејствовати снагом праве истине и верности, — опет на послетку морамо признати, да је све нашло свога пута и срцу и разуму. Ми морамо увидети, да може бити таквих карактера, као што је Дерблеј, а чим то буде, морамо допустити, да испред таквих величина све пада.

И баш на Дерблеју нема много сликаног и идеалисаног. Има много људи од срца и разума, који би у таким приликама исто то чинили. Једно је што нам се чини, да не приличи таком карактеру, а то је она брза одлука, да прими руку Кларину.

Већ је теже протумачити обрт у природи Клариној. Писац је то и осетио, па није штедио ерестава, да само јаснији буде. Чисто нас је тим изненадио. Осим непосредног уплива Дерблејевог нагла је читава војска психолошких разлога, да нам докаже тај обрт. Ми се дивимо тој обилатности, и том дубоком познавању човечје природе.

Дивимо се и живахности и духовитости дијалога Онетовог. Иде нам срцу и разуму као оно оку сјајан ватромет, ал' не оставља за собом мрака. Свака искра нађе своје место, где ће загрејати, потпалити или расветлити.

И техника је оригинална и духовита. Чисто заборавимо на нека правила и конвенцијенте, те се безбрижно бацамо некој већој снази у наручја. Од срца праштамо и онда, где би другој, нижој снази морали замерити. Шта више, као да не дође ни до тога: од заноса немамо кад ни замерати, ни праштати.

Према овоме држимо, да је наша публика уживала овога вечера, и да је јако захвална преводиоцу на таком послу. (Свршиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

23. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИЛАТИ 13.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 1. ФЕБРУАРА 1886.

К О Н Ц Е Р А Т

г. Душана Јанковића,

ликовође српског певачког друштва у Руми.

Распоред:

1. „ПОД ПЕНЦЕРИ-ТЕ“, од Ј. Маринковића, уз гласовирску пратњу пева г. Душан Јанковић.
2. Тропев из опере: „COSI FAN TUTTE“, од Моцарта, уз гласовирску пратњу певају г. Л. Хаџићева, г. М. Максимовићева и г. А. Десимировић.
3. Арија из опере: „ПОРТИЧКА НЕМАКИЊА“, од Обе-а, уз гласовирску пратњу пева г. Душан Јанковић.
4. „ДОМОВИНИ И ЉУБАВИ“, од И. пл. Зајца, уз гласовирску пратњу пева г. М. Максимовићева.
5. Романца из опере: „L' ELISIR D' AMOUR“, од Доницетија, уз гласовирску пратњу пева г. Душан Јанковић.
6. „ШТО У ЈАРКОМ СУНЦУ ГОРИ“, двопев од А. Милчинског, уз гласовирску пратњу певају г. Л. Хаџићева и г. М. Максимовићева.
7. „РАСТАНАК“, од Ј. Маринковића, уз гласовирску пратњу пева г. Душан Јанковић.

Г. ФРАЊА ПЕТРИГ из љубави према позоришту примио је на себе, да суделаче прати на гласовиру.

За тим:

ТРАЖИ СЕ ВАСПИТАЧ.

ШАЉИВА ИГРА У 2 ДЕЛА, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО М. Х. С.

ОСОБЕ:

Фридрих плем. Лајхт.	Ружић.	Тома Габлер	Ђурђевић.
Венијамин, тврдица	Добриниовић.	Јоза, слуга розенбергов	Васиљевић.
Розенберг, трговац	Милојевић.	Валентина, кћи розенбергова	Л. Хаџићева.
Едуард, његов син	В. Димитријевић	Адела, друга жена розенбергова	С. Миљковићка

Збива се у великој вароши, у кући розенберговој.

У недељу 2. фебруара: „ЦИГАНИН“. Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Е. Сиглигети, посрбио Јустин М. Шимић, за српску позорницу удесио А. Хаџић, музика од А. Милчинског.

ПОЧЕТАК У 7¹/₂ А СВРШЕТАК У 10¹/₄ САХАТА.